

Lauljast keeleteimetajaks

MERILY ŠMIDT, liidu noorliige

Ma ei ole kunagi tahtnud keeleteimetajaks saada. Õigupoolest märkisin oma lasteaia lõputunnistusele, et minust saab laulja, sest küsimus „Kelleks sa saada tahad?“ on mind väiksest saati hirmutanud – eriti kui seda küsitakse pingelises olukorras ja vastust eeldatakse kohe. Niisiis kirjutasin paberile selle, mis paistis pinginaabri tunnistuselt.

Loomulikult ei ole ma sisimas kunagi tahtnud lauljaks saada, kuid see seik aitab põhjendada, miks ma ikkagi keeleteimetamiseni jõudsin. Nimelt meeldib mulle teha asju oma tempos enda reeglite järgi, kodu rahus ja vaikuses. Mulle ei meeldi otsustada kohe, vajan järelemõtlemiseks aega. Tahan kontrollida ja mõelda enne, kui ütlen. Kui lasteaed oleks mulle kõike seda võimaldanud, oleksin kindlasti mõne sobivama ameti välja mõelnud. Senine lühike, kuid üsna õpetlik toimetamiskogemus on näidanud, et need omadused võivad (aga ei pruugi!) selle erialaga kokku käia.

Minu keeleteimetamisteed algab ülikoolist, kuigi aitasin väiksenäi meelstasti oma õpetajast vanaemal õpilaste töid parandada ja sain ka eesti keele tunnis hästi hakkama. Elu esimene kaks pandi mulle küll põhikoolis aluse ja öeldise määramise kontrollitöö eest, kuid esimeseks ülikooliaastaks mõistsin, et eesti keel on minu eriala. Keeleteotmetamine ei olnud ka siis kindel valik – õigupoolest ei saanud ma täpselt arugi, mida keeleteotmetaja tegema peab, rääkimata sellest, et ma näiteks juba varasemates kooliastmetes oleks sellest ametist teadlik olnud. Kõikide kohustuslike kursuste seas hakkasid erilisel sümptatiseerima just toimetamisega seotud ained – ehmusin isegi, kui avastasin, et kuulan päriselt huviga. Varsti oli soolas ka esimene erialane töökoht.

Leidsin suvise töökoha kodulinna ajalehes, kus olin aasta varem muud ametit pidanud. Kui seni olin arvanud, et keeleteoimetaja töö on üksildane, pime ja liikumatu – leidsin end ikka ja jälle üksinda pimesdas toas arvuti tagant istumast –, siis ajalehes töötamine muutis mu seisukohta. Toimetuses elu käib: kuigi tööd on kõige mugavam teha siiski istuvas asendis, näeb seal igat sorti inimesi ja liikuma peab ka, sest lehekülgi tuleb kolleegidega vahetada (ning toimetus asub liftita maja kolmandal korrusel). Ajalehetekstide toimetamine on minu meelest hea koht, kust alustada, aga eriti kasulik on see siis, kui toimetuses töötab samal ajal veel kolm keeleinimest: neli suve korrektorina töötamist on mind meeletult palju harinud, sest mind toetasid kogu aeg kaks keeleteoimetajat ja teine korrektor. Keeleteoimetaja töö näib üksildane ja tihtipeale seda ongi, kuid ajalehetoimetuses võib saada hoopis vastupidise kogemuse – mina valisin enda jaoks õnneks õige toimetuse.

Ajalehetoimetuses alustades sain kinnitust arvamusele, et keeleteoimetaja teeb väga tähtsat tööd, kuid ta on kõigest inimene. Seal näeb igasuguseid tekste, mis olenemata peavalu tekitamise tasemest tuleb õhtuks trükikõlblikuks vormida. (Olgu öeldud, et alati leidub ka väga häid tekste.) Järgmisel päeval jõuab leht tellijateni ja ühes sellega leiavad tee postkastidesse ka võimalikud keeivead. Loomulikult on ideaalne, kui neid ajalehes ei ole, aga paratamatult eksib mõni konarus sinna siiski ära. Tagasisidet on alati hea saada, aga kui hommikut alustab põhjalikult ja mitme inimese kontrollitud pealkiri, kus näiteks *esialgu* asemel räägitakse ekslikult hoopis *esijalgadest*, ei lähe see niisama meelest ning on väärtuslikum

kogemus kui ükskõik kelle tagasiside. Õnneks on niisugused seigad tihtilugu koomilised. Ajalehes töötamine aitas juba enne keeleteoimetamismaailma sukeldumist selle kõrge mina-ei-tee-kunagi-vigu-mäe otsast alla tulla. Kuulsin alles hiljuti, et algajatel toimetajatel soovitati lasta oma tekste parandada – nii on nad edaspidi ehk näiteks tõlkijate vastu meeldivamad, aga enda vigade must valgel nägemine on sama tõhus. Minu jaoks on töö ajalehes olnud hindamatu väärtusega.

Vikipeedia on tore mänguplats neile, kes tahavad oma teadmisi jagada või teiste tarkusi parandada. Vabatahtlikul tuleb loota, et keegi kiidab parandused heaks või kommenteerib, kui midagi eriti head või halba näeb. Eelkõige annab Vikipeedias keeleteoimetamine aga mõnusa koristamisjärgse tunde (või õige ajastuse korral keeleteoimetamistalgute auhinna ...). Tagasisideta on aga keeruline areneda. Tänu ülikoolile olen saanud õppida enda vigadest ja kindlasti oma ala parimate käe all, mis on just see põhjus, miks arvan, et algajal võib ilma koolita keeruline olla. Kooli kaudu tehtud töid on alati tagasisidestanud keegi, kelle näpunäiteid ja parandusi usaldan. Tänu sellele tunnen end kindlamalt, kui teen muid keeleteoimetamistöid või suundun tulevikus päris töömaailma.

Keeleteoimetaja töö jääb tihtipeale märkamatuks. Raamatuid lugedes ei vaadanud ma varem kunagi, kes on seda toimetanud, kuid olles nüüd ise mõne raamatu kallal nokitsenud, mõistan, et selle silmapaistmatu nime taga on inimene, kes on tõenäoliselt veetnud tunde, et autori ja/või tõlkija üllitis näeks kena välja. Tunnistan, et tegelikult ma mõnikord siiski vaatasin keeleteoimetaja nime – ikka siis, kui ma raamatust mõne vea leidsin ja parandajat mõttes kiruda tahtsin. Nüüd jätan pisivigade korral keeleteoimetaja rahule, sest tean, et lugejateni jõuab vaid lõppversioon ning see, missugune oli tekst toimetajani jõudes, on omamoodi riigisaladus. Hea saia tegemiseks on teadupärast vaja kvaliteetset tainast.

Ma ei ole kunagi tahtnud keeleteoimetajaks saada, aga tegelikult ei ole ma kohanud ühtki last, kelle soov on suurena tekste parandada, olemata samal ajal õpetaja. Suurem osa mu lähedastest arvab endiselt, et minu töö on panna sidesõnade ette komad ning teada peast eesti keele reegleid ja kõikide sõnade õige kirja, aga ma ei pane seda pahaks. Keeleteoimetamistööl on pakkunud ja pakub loodetavasti ka edaspidi kõike seda, mida ma oleksin vajanud, et lasteaias oma tulevase ameti küsimusele realistlikult vastata. Seda tööd saab teha üldjuhul ükskõik kus, märkamatult ja enamasti oma tempos, ning kuigi pidevas ajapuuduses on iga eriala inimesed, tundub mulle, et keeleteoimetajatel on aega rohkem; kuniks kestab eesti keel, ei saa ka meie töö otsa. Aega töötamiseks on küll!